

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ ถ้าเป็นประเพณีโบราณนะ เขาจะหยุด ราชการหยุดวันพระ เห็นไหม วันโกน วันพระ แต่เพราะโลกใบนี้ เราไปหยุดเสาร์อาทิตย์ตามโลกเขา เพราะฉะนั้นวันเสาร์อาทิตย์เลยเป็น วันว่าง วันพระเป็นวันราชการ ถ้าวันพระเป็นวันราชการ แต่คนถ้ามีหัวใจนะ มีหัวใจมันก็ต้อง ขวนขวายทำงานได้แหละ เพราะวันพระเห็นไหม วันพระวันโกนเป็นวันหยุด คุณสิ เพราะอะไร? เพราะว่าเวลาวันพระนะ ทำไมทำบุญได้มากกว่าวันปกติล่ะ ทำบุญวันพระได้มากกว่าวันปกตินะ ถ้าวันปกติทั่วไป ทำบุญก็ทำบุญกันเฉยๆ

แต่วันพระ เวลาเรานี้ ในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระพุทธรูปองค์ที่ ๔ ในภัทระกัปนี้ จะมีพระศรีอริยเมตไตรยต่อไป แล้ว พระพุทธรูปเจ้ามาเผยแผ่ศาสนา วางศาสนาไว้ ผู้ที่ทำบุญกุศลเห็นไหม เขาเข้าใจถึงบุญกุศลของเขา เวลาเทวดา อินทร์ พรหม มาฟังเทศน์หลวงปู่มั่น เทศน์ครูบาอาจารย์ ทำไมเทศน์ภาษาบาลี เทศน์ ภาษาเดียวกันล่ะ ภาษาใจภาษาเดียวกันนะ แล้วเวลาภาษาใจภาษาความรู้สึก แต่เวลาเป็นภาษา สมมุติ เห็นไหม เพราะอะไร? เพราะเราต้องสื่อความหมายกับเขา สื่อความหมายกับเขา นี่ ต้องการ ฟังเทศน์กันทำไม ก็นี่เป็นภาษาบาลีขึ้นมา นี่ภาษาของใจ ภาษานี้เป็นภาษาสากล

เหมือนกัน คนเราเกิดเราตายในวัฏฏะ วันเกิดวันตายเคยทำบุญกุศลนี้ วันพระจะได้ลาภไป เราทำบุญกุศลนะ เราออกจากบ้านมา เรามีเสบียงมาพร้อม เราจะเดินทางได้ไกลขนาดไหนก็ได้ เพราะเสบียงเราพร้อม คนที่เขาอึดคัดขาดแคลน เขาไม่มีเสบียงของเขา เขาก็ต้องอาศัย เห็นไหม

คุณสิ เวลาไปตามถนน คนที่เขาไม่มีรถเขาโบกรถ ขอบไปด้วยๆ คนที่มีรถก็วิ่งไปตามสบาย สะดวกสบาย คนที่ไม่มีรถก็ต้องขออาศัยเขาไป ผู้ที่ทำบุญกุศล มีบุญกุศลก็เป็นบุญกุศลพาไป ถ้า ขาดบุญกุศล เห็นไหม เขาอยู่ตาม ๓ แยก ตาม ๓ แพร่งต่างๆ เขาจะรอบุญกุศลอันนี้ วันพระวัน โกนทำบุญได้บุญอย่างนี้ไง ถ้าได้บุญไม่เหมือนปกติหรอก เห็นไหม

เวลาทางโลกเขาคิดกัน โลกกับธรรมไม่เหมือนกัน ธรรมคือการเสียสละ ธรรมคือความเสมอภาค ธรรมคือสัจจะความจริง ธรรมคือความรู้สึกรู้สึก คือความเมตตาทั้งนั้น แต่โลกนะ โลกคือการสะสม โลกคือการแสวงหา โลกคือการเอาไร้เอาเปรียบ เห็นไหม ถ้าคิดว่าเราทำบุญด้วยโลก วันพระวันอาทิตย์เราไม่ทำบุญกันนะ เพราะอะไร? เพราะทำบุญแล้วพระมีอาหารเหลือเพื่อเลย ถ้าวันปกติพระขาดแคลนอาหาร เราคิดด้วยความเห็นของเรา ด้วยกิเลสพาคิด เราเลยขาดสิ่งที่ควรจะได้ไป

ถ้าเราทำของเรา เราได้ของเรา เวลาอาหารเราตักใส่ปากของเรา มันจะเป็นความรู้สึกรสชาติของเรา มันจะอิมท้องของเรา แต่ถ้าเราไม่ตักอาหารใส่ปาก เห็นไหม ตักอาหารใส่ปากทุกวันเลย เว้นไว้เสาร์อาทิตย์ วันพระเราไม่ตักอาหารใส่ปาก เพราะคนเขาตักกันมากแล้ว โลกคิดกันอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นผู้ที่เคยฟังเทศน์ฟังธรรม เห็นไหม จะเข้าใจเลยว่า วันพระวันโกน สิ่งนี้ทำบุญแล้ว สิ่งที่เราอุทิศส่วนกุศลไปนี้ เราทำแล้ว ออกจากเราเสียสละไป

สิ่งนี้ ไฟฟ้าเขาจะใช้งานกัน พลังงานเขาต้องมีเครื่องฉนวนนำไป นี่ก็เหมือนกัน บุญกุศลเกิดจากไหนล่ะ การเสียสละนี้วัตถุสิ่งของที่เรเสียสละไปมันเป็นฉนวนนำไปเฉยๆ นะ มันเป็นฉนวนนำไปเพราะอะไร? เพราะหัวใจเราได้เสียสละออกไป พอเสียสละออกไป หลุดออกจากมือเราไป อันนี้มันเกิดความพอใจ เกิดความอิมใจของเรา ความอิมใจความพอใจ ใจถึงใจ อุทิศส่วนกุศลอยู่ตรงนี้

ถ้าอุทิศส่วนกุศลด้วยวัตถุนะ โกดังข้าวสาร โกดังคลังสินค้ำ เขาอุทิศได้มหาศาลเลย เพราะอะไร? เพราะคุณทำเรือสิ สินค้ำมหาศาลเลย อุทิศได้ใหม่ล่ะ เขาไม่อุทิศ เขาขาย เขาเป็นธุรกิจของเขา แต่ของเราเสียสละ จะเล็กจะน้อย จะข้าวสารเม็ด ๒ เม็ดก็แล้วแต่ แต่เราอุทิศของเราไป ความรู้สึกอันนี้ต่างหากที่เราอุทิศส่วนกุศลกัน ใจถึงใจไป

เวลาญาติเราเสียไป เห็นไหม เราคิดถึง เราคิดถึงของเรา ถ้าเราคิดถึงญาติของเรา เราคิดถึงพ่อแม่ปู่ย่าตายายของเรา แล้วเราทำคุณงามความดี คิดถึงพ่อ พ่ออยู่กับเจ้า เพราะอะไร? เพราะความรู้สึกนี้ไง คิดถึงเขา คิดถึงญาติของเรา เขาอยู่กับเรา เขาอยู่กับความรู้สึกนี้ ความรู้สึกมันถึงกันแล้วคิดถึง ทำคุณงามความดีถึงกัน ต่างทำความพอใจเหมือนกัน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม อทาสิ เม อกาสิ เม เวลาเทศน์ อย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ อย่ารำพัน อย่าพริ้วพริไร สิ่งนี้

มันเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก ให้ทำคุณงามความดีแล้วอุทิศส่วนกุศลหากัน ความอุทิศส่วนกุศลหากันอันนี้ต่างหากที่เป็นบุญกุศล

คิดถึงเราคิดได้ คิดในแง่บวก คิดจะทำคุณงามความดี วัฏฏะมันเป็นแบบนี้ คนเราเกิดมาสิ่งที่เกิดขึ้นมา “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” นี่เป็นวัตถุ แต่ความรู้สึกที่มันทุกข์ขึ้นมา มันก็เกิดเป็นธรรมดา แล้วมันก็ต้องดับไปเป็นธรรมดา แต่เราไม่เคยเห็นมัน แต่เราก็อำคิดอำทำ เดียวก็ทุกข์ เดียวก็เจ็บ เดียวก็แสบ เดียวก็ร้อนอยู่อย่างนั้น ประสาเราเห็นไหม

การที่คิด ถ้าเราไม่เข้าใจอย่างนี้ เราก็จะอยู่กับมันตลอดไป “สิ่งใดเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” มันเกิดเป็นธรรมดา ต้องดับเป็นธรรมดา เพราะอะไร? เพราะเราไม่เข้าใจมัน ถ้าเราจะเข้าใจมัน เห็นไหม เรามาทำบุญกุศลกัน ทำบุญกุศลเพื่ออะไร? เพื่อให้หัวใจนี้มันสนใจนะ

ดูช่างเขาจะปั้นหม้อสิ ดูเขาจะประกอบรถยนต์ขึ้นมาแต่ละคันสิ เขาต้องหาส่วนประกอบของรถยนต์ขึ้นมาใช่ไหม คนเขาจะปั้นหม้อปั้นไห เขาต้องหาดินขึ้นมาใช่ไหม ได้ดินมาแล้วถ้าขนาดดินไม่ดี ก็จะปั้นขึ้นมาด้วยใช่ไหม

หัวใจก็เหมือนกัน เวลามันเกิดมันดับ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ความทุกข์เกิดขึ้นเป็นธรรมดา ความเศร้าหมองเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่ก็ไม่รู้มันเกิดอย่างไร มันดับอย่างไรไม่รู้เรื่องอะไรเลย เพราะอะไร? เพราะเราไม่มี นี่ประกอบรถยนต์ก็ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีส่วนประกอบของมัน จะปั้นหม้อปั้นไหก็ไม่มียอะไรเลย เพราะมันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม ศาสนามันสำคัญอย่างนี้ไง ธรรมๆ สำคัญอย่างนี้

แล้วนี่กว่ามายานะ โลกนี้เป็นโลกของมายา สิ่งที่เกิดต่างๆ เกิดดับๆ นี้ อากาของใจไม่ใช่ตัวใจ ถ้าตัวใจ ตัวใจคือตัวความรู้สึก ตัวความรู้สึก ตัวฐานของความคิด ความคิดมันมาจากไหน ความทุกข์นี้มาจากไหน? ความทุกข์มันมาจากฟ้าหรือ? ความทุกข์มันมาจากภูเขาเลากาที่ไหน? ความทุกข์มันเกิดจากใจเรานี้แหละ เวลาเราพอใจทำไมมีความสุขล่ะ ความรู้สึกเกิดขึ้นมาเราพอใจไหม ความสุขเกิดมาจากอะไร? เกิดจากอามิส เกิดจากสิ่งที่มีมันกระทบแล้วมันพอใจ ความสุขล่ะความสุขเกิดจากการสะสม การขัดแย้งของหัวใจ มันไม่พอใจเลยผลึกใส เป็นความทุกข์ เห็นไหม

ความทุกข์เป็นสภาวะแบบนี้ ความสุขเป็นความพอใจ เป็นสิ่งต่างๆ ขึ้นมา มันเกิดมาจากไหน? ก็เกิดมาจากหัวใจ แล้วหัวใจอยู่ที่ไหนล่ะ เห็นไหม เพราะอะไร?

เพราะเราไม่เคยศึกษาธรรมะ เราไม่เคยเห็นว่าธรรมนี่คืออะไร อยู่แต่มายากัน มายานะ มารยาทสังคม โลกนี้เป็นโลกมารยาทสังคม ต้องมีมารยาท ต้องมีสิ่งเป็นคุณงามความดี มารยาทนี้ กิเลสมันอาศัยมารยาทออกหากินกัน กิเลสมันออกหากินตรงไหน? ออกหากินตรงเกิดมาจากใจ แต่มันไม่อยู่ที่ใจนะ มันอยู่ที่อาการความรู้สึกใจ มันออกมาอาการของใจ ออกไปความรู้สึกอันนี้ มันก็ไปหาเหยื่อกันมา แล้วก็เอาความทุกข์มาให้หัวใจ เห็นไหม

แต่ถ้าเป็นธรรมล่ะ เป็นธรรม นี่ข้อวัตรปฏิบัติ โลกทำมาสิ่งนี้อาหารสุดยอดเลย สิ่งนี้ดีงาม มากเลย ทำไมเรามาหลงอยู่ในบาตรเดียวกันล่ะ เพราะอะไร? เพราะลงมาในกระเพาะ กระเพาะเดียวกันไง ก็ว่าเราฉันอาหารกันเพื่อดำรงชีวิต เราไม่ได้ฉันอาหารเพื่อบำรุงกิเลส ถ้าบำรุงกิเลส เห็นไหม กิเลสมันจะอ้วนๆ นะ โอ...โออย่างนั้นต้องดีมาก ของประเสริฐเลิศเลอขึ้นมาต้องแยกไว้ต่างหากนะ เดี่ยวต้องอย่างนี้ เห็นไหม ฉันโดยกิเลส ฉันโดยความกิเลส มันก็เป็นสภาวะของกิเลส

สิ่งนี้คือขัดแย้งมัน ขัดแย้งมันเพื่ออะไร? นี่ใจจะปั่นหม้อปั่นไหใจ เราจะปั่นหม้อเราต้องมี ดินใช้ไหม เราต้องนวดดินของเราให้ดีใช้ไหม นี่เรานวดมัน นวดหัวใจใจ ให้หัวใจมันควรแก่การ งาน ถ้าหัวใจไม่ควรแก่การงาน หัวใจเป็นโลก พุดถึงถ้าหัวใจเป็นโลก ก็อย่างที่ว่านี้ หัวใจเป็นโลก มันก็เรื่องของโลก เห็นไหม เราต้องมีความมั่นคงของชีวิต ชีวิตเราต้องยืนยาว เราจะมีความสุขในชีวิตนี้ ชีวิตนี้เป็นชีวิตของเรา

เราเกิดมาจากบุญกุศลนะ จิตนี้มันต้องเกิดโดยธรรมชาติของมัน ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์ก็เกิด เป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นสัตว์นรกต่างๆ มันต้องเกิดของมันแน่นอนอยู่แล้ว แต่พอเราเกิดเป็น มนุษย์นี้ เพราะอะไร? เพราะมนุษย์มีร่างกายกับหัวใจ ร่างกายนี้มันบีบคั้น คูสิ เวลาเราทุกข์ขึ้นมา ร่างกายมันบีบคั้นตลอดเวลาเนะ เวลาหิวอาหารนี้ คนเราอยู่ทางโลก เราหิว เรากระหาย เราต้องหามาเสพใช้ไหม เพื่อจะให้ความหิวกระหายมันผ่อนคลายไป

แต่เวลาพระเรา ออกบิณฑบาตมานี้ เต็มบาตรมาๆ จะฉันอย่างไรก็ได้ ทำไมอดอาหารกัน ล่ะ ทำไมผ่อนอาหารกันล่ะ เห็นไหม ความหิวกระหายของทุกข์ยากอันหนึ่ง ความหิวกระหายเพื่อ จะต้องการทานานกิเลส เพื่อจะปั่นหม้อปั่นไหอีกอันหนึ่ง ความหิวกระหายอย่างนี้เราพอใจจะหิว หิวเพราะอะไร? หิวเพราะเวลาเรานั่งสมาธิภาวนากัน เราจะนวดดินขึ้นมา ดินมันไม่สมควร ดิน

มันไม่มี น้ำมันไม่พอ มันไม่ได้เซไว้ มันเป็นก้อน ดินมันนวดไม่ได้ ดินมันไม่สมควรปั้นหม้อปั้นไห เห็นไหม เราต้องเติมดิน เติมน้ำ ต้องรอเวลาให้น้ำกับดินซึมเข้าหากัน ให้มันย่อยสลาย

นี่ก็เหมือนกัน เราอดอาหารเพื่อจะไม่ให้นั่งสัปหงกโง่งวง เราอดอาหารขึ้นไปพอจิตมันสงบขึ้นมา เวลาลงสมาธิขึ้นมาสมาธิในหัวใจของเรา นี่ สมาธิมันอยู่ที่ไหน สมาธิในตำรามันเป็นตัวอักษร สมาธิมันเป็นความรู้สึก พอจิตสงบขึ้นมา โอ้โฮๆ... เห็นไหม โอ้โหนี่เกิดมาจากไหน เกิดมาจากอดนอนผ่อนอาหาร เกิดมาจากความเพียร เกิดมาจากการต่อสู้ เกิดมาจากการขัดแย้ง เกิดจากการไม่ตามกิเลสมันไป

แต่โลกไม่ได้ โลกบอกอย่างนี้เป็นความทุกข์ โลกนี้ต้องปรนเปรอมัน ต้องเอาอย่างนี้มาส่งเสริมมัน ส่งเสริมนี้เป็นความสุขเห็นไหม อดกันว่าใครมีวาสนามาก ใครมีสมบัติมาก สมบัติมากมีแต่ทุกข์มากๆ เพราะมันต้องเก็บรักษา ต้องสงวนรักษา เห็นไหม ตัวเลขมีขนาดนี้แล้ว ลีนปีแล้วมันจะงอกเงยมาขนาดไหน ไม่งอกเงยมาก็เป็นความทุกข์ความยาก มันก็กระดาศทั้งนั้น สมมุติมันเสื่อมค่า มันธรรมชาติของมัน เห็นไหม

มีบุญกุศล เรามีก็มีของเรา คนมีบุญกุศล เห็นไหม จักรพรรดิ คูลี ทุกอย่างเป็นแก้วหมดเลย จักรพรรดิ เห็นไหม ขุนคลังแก้ว ขุนนางแก้ว ขุนพลแก้ว ทุกอย่างมันประเสริฐไปหมด เพราะอะไร? เพราะอำนาจวาสนา

นี่ก็เหมือนกัน สมบัติของเรา ถ้ามันมีมาก เราบำรุงรักษา คูลี สมบัติเรา เก็บๆ คนที่มีบุญกุศล เห็นไหม สมบัติอยู่ครบตลอดเลย คนที่มีบาป เคยทำบาปทำกรรมมาบ้าง เห็นไหม มีสมบัติ คนนั่นลัก คนนั่นฉก คนนี้ขโมย คนนี้ตอด มันเป็นธรรมชาติอย่างนี้ คนไม่เหมือนกันนะ ถึงเวลากรรมมันให้ผลแปลกมหัศจรรย์มาก เวลากรรมมันให้ผลนะ อยู่ที่ไหนมันก็พ้นไม่ได้

คูลี คูสุปปพุททะ เวลาฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่พอใจขัดแย้งกัน เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบิณฑบาตไปขวางทางไว้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “อีก ๗ วันเท่านั้น สุปปพุททะต้องโดนธรณีสูบ” พอฟังข่าวขึ้นมา ไปอยู่บนปราสาท จะมาสูดได้อย่างไรอยู่บนปราสาทเลย บนปราสาทแล้วก็เอาอาหารมาค้ำกันไว้ด้วย ไม่ให้ออกมา เห็นไหม

แต่ถึงคราวแล้วนี้ ม้า... ม้าคือสิ่งที่รักที่สุด นักรบ ขุนศึกจะรักม้าของตัวเองมาก แล้วม้าตัวนี้เวลามันพยศขึ้นมา ต้องเจ้าของลูบหัวเท่านั้น มันถึงจะยอมละพยศ ไม่อย่างนั้นมันจะพยศอยู่อย่างนี้ ถึงเวลาแล้วนี้ ขนาดหลบหลีกมาได้ ๗ วัน หลบหลีกไม่ไปไหนเลย แต่เวลาม้ามันพยศขึ้นมา คิดถึงมัน ต้องไปปลอบมัน ออกมา พอเปิดประตูออกมา ธรณีสูบไปเลย เห็นไหม หนีไม่พ้น ถ้ากรรมนะ หนีไม่พ้น หนีขนาดไหน หนีไปอยู่ไหนก็หนีไม่พ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ “ให้ไปอยู่บนเมฆก็หนีไม่พ้น ไปอยู่บนสวรรค์ พรหมชั้นไหนก็หนีไม่พ้น ธรณีต้องสูบแน่นอน” เวลามันเกิดขึ้นมาสภาวะแบบนั้น นี่กรรมของเขาสร้างกันมา

นี่ก็เหมือนกัน กรรมของเราละ ถ้าเราทำคุณงามความดี กรรมของเรา กรรมอย่างที่เรารู้กัน เวลาวัตถุภายนอก กรรมสิ่งนี้เวลาเกิดขึ้นมา มันทำให้เราเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา แต่เวลากรรมจากภายในละ มันเศร้าหมอง มันส่องใส มันอัศจรรย์ มันรื่นเริง มันอาภาย มันทักทาย มันทักทายในหัวใจนี้ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์จากภายใน มันทรัพย์ของหัวใจ

เวลาเราตายไปแล้ว ว่าตายแล้วสูญ สูญแล้วไม่มี ถ้าสูญไม่มี ทำไมกลัวผีละ เราไปกลัวเขาทำไม เรากลัวเพราะจิตใต้สำนึกมันยอมรับบอกว่ามี แต่กิเลสมันบอกว่าไม่มีไง เวลาเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เห็นไหม นี่โอปปาติกะ เกิดสภาวะแบบนั้น เขาก็มีความสุขของชั่วคราวชั่วคราวนะ เพราะทุกสิ่งสรรพสิ่งต่างๆ มีการเกิดต้องมีการดับเป็นธรรมดา จะเกิดเป็นอะไรก็แล้วแต่ต้องดับเป็นธรรมดา จะเกิดในวัฏจักรนี้ เกิดแล้วต้องตายหมด

ถ้าเราภาวนาขึ้นไปจนเห็นสภาวะแบบนั้น เราทำเชื้อใจอันนี้ เห็นไหม เชื้อใจเริ่มต้นของความคิด ความคิดมาจากไหน ความทุกข์มาจากไหน มาจากภวาสวะ มาจากฐานของใจ เห็นไหม ภพชาติที่เราว่า เราเป็นชาติไทย ชาติไทย ชาติจีน ชาติต่างๆ สัญชาติอย่างนี้มันสมมุติ มันโอนสัญชาติได้ แต่ชาติการเกิดนี้โอนไม่ได้

แล้วถ้าเข้าไปทำลายปฏิสนธิจิต จิตที่มันเกิดขึ้นมา เกิดตายนี้ มันเข้าไปห้ามมันได้อย่างไร แล้วชำระกิเลสอย่างไร แล้วมันสะอาดอย่างไร บริสุทธิ์อย่างไร แล้วมันอยู่กลางหัวอกเรานี้ มันบริสุทธิ์ได้อย่างไร เวลาทุกข์มันทุกข์อย่างไร กลางหัวใจเรานี้ ทุกข์ๆ มากๆ นี่ แล้วมันสะอาดได้อย่างไร เห็นไหม มรรคญาณมันเกิด อริยสัง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคเกิดอย่างไร สังกรรมนี้ ศาสนาประเสริฐอย่างนี้ เห็นไหม เรามาทำบุญกุศลกันเพื่อเหตุนี้ไง เพื่อให้ใจควรแก่การทำงานเพื่อการย้อนกลับมาหัวใจของเรา

แล้วบุญกุศลกลับมา เห็นใหม่ อุทิศส่วนกุศลให้คนอื่นได้ด้วย เทียนเราจุดไว้เล่มหนึ่ง เทียนเราสว่างขึ้นมา จะต่อให้ใครก็ได้ เราไม่มีเทียนเลย ไฟก็ไม่มี อะไรก็ไม่มี สมมุติว่ามี แล้วก็ดับ บ้ากันไป เห็นใหม่ แต่ถ้าเราทำของเราขึ้นมา มันจะย้อนกลับเข้ามาๆ การกระทำแบบนี้ ศาสนา พุทธนี้สำคัญมาก สำคัญที่ว่าตนเอาตนไว้ในอำนาจของตน ประเสริฐที่สุด ทุกคนเป็นคนดีที่สุด เห็นใหม่

แต่เราไปมองสังคม ว่าสังคมต้องดีก่อน แต่ถ้าคนทุกคนเป็นคนดีทั้งหมด ทุกคนเป็นคนดี เมตตาทั้งหมด ทุกคนที่ไม่เบียดเบียนกันทั้งหมด สังคมจะมีความสุขมากขนาดไหน สังคมสุข ขนาดไหน ฟังดูดี ถ้าสังคมทุกคนเป็นคนดีหมด ทุกคนมีความสุขเมตตาหมด สังคมจะมีความสุข ขนาดไหน แต่นี่มันมายา มันมายาทั้งนั้น ว่าเป็นคนดีฯ ดีที่ไหน กิเลสพาดิ ดีเอาเปรียบเขา ดีทำลาย เขา ดีความดีเป็นประโยชน์กับใคร เห็นใหม่

เรื่องของกิเลสกับเรื่องของธรรม โลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน ความรู้สึก ภายกับใจอยู่ด้วยกัน แล้วเราจะเลือกอะไร เราจะทำอะไร เราจะรักษาอย่างไร เราย้อนกลับมา แล้วเราชนะเรา เห็น ใหม่ เราต้องเอาชนะเราให้ได้ก่อน “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” แล้วตนจะเป็น รมโพธิ์รม ไทรให้นกกาอาศัย ตนไม่สามารถยืนได้ ตนไม่สามารถเป็นที่พึ่งแห่งตน นกกามันวิ่ง หนีหมด เพราะมันต้องไปประคองต้นไม้ นั่น มันบินประคองไม่ไหวหรอก เห็นใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เราต้องเอาใจของเราให้ได้ เราจะเป็นรมโพธิ์รม ไทร ต้องเป็นที่พึ่งของเราให้ ได้ก่อน ถ้าเป็นที่พึ่งของเราแล้วนะ เราพยายามค้นหาความชั่วของเรา ไม่มีนะ เขาจะมาพึ่งพาอาศัย เรา ความชั่วกองเต็มหัวใจเลย แล้วปิดไว้ จะไม่ให้คนอื่นเห็น เป็นไปไม่ได้ เอวัง